

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Mikes Ferenc*

Cím: *Tönkrementek és kivándorolnak a bulgár kertészek*

Forrás: *Szózat*

Bn

1925. 10. 16.

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

635

Hely

Idő

"1925"

Személy

Helyszám

Tönkrementek és kivándorolnak a bulgár kertészek

Százötvenszázalékos uzsorakamatok és embertelenül magas adók

Látogatás a Szilágyi-telepi bulgároknál

Herminamajor, okt. 10.

(A Szózat tudósítójától.) A hideg őszi hajnalban fázósan gubbasztunk a kocsin, amely hol dörögött a tarlókon gurul, hol pedig kopaszodó akácok között vág mély árkot a homokban a Hermina-major felé. Cvetkov Lázár, a bolgár követség titkára ül melletttem feltűrött gallérral és szótlanul nézi a deres tarlót. Istállók és gazdasági épületek közé kanyarodunk be és a kocsis hátraszól:

— Ez a Hermina-major. Ez itt mind az uraságé.

A Hermina-majoron túl már kezdődnek a bulgárok kertjei.

Káposzta- és karfiolmezők között

A keskeny dűlőúttól jobbra, ameddig a szem ellát, csupa káposzta, karfiol és paprikaágymagok zöldelnek. Tizenkét bolgár kertész van egymás mellett egy háromszáz holdas területen, amely lehúzódik egészen a Dunáig. Rossz föld, csupa homok. Ha búzát vetnének belé, alig adná vissza a vetőmagot. Mint valami gigantikus pókháló, úgy terül el ezen az óriási területen az öntözőcsatornák hálózata. A főcsatornák fala és feneke cementtel van burkolva. Néhol kutak látszanak, mellettük

kis házikóban benzinmotoros szivattyútelepek.

Nem hogy egy tenyérnyi hely, de még talán egy homokszem sincsen kihasználatlanul. Cvetkov titkár úr mégis azt mondja:

— Nyáron természetesen sokkal szebb itt minden. Most alig van valami, mert hiszen már őszi van és vége az évnek. Nyáron kellene egyszer ide kijönnie, vagy tavasszal. Akkor van tényleg nézni és látnivaló.

Az első tanyánál befordul a kocsi. Csupa fából összetakolt, primitív vityilló, csak a lovak és tehének részére vannak szép köistállók építve. Az emberek alacsony, apró szobákban laknak, a padló dorongolt föld, néhány deszkából összeüfött fekvőhely és x-lábú asztal az egész berendezés. A falon kis nyitott szekrénykében a Szűz Máriának képe és egy rézfeszület. Kis olajméces ég benne, mert vasárnap van.

Ideális termelési szövethetek

Mialatt Cvetkov titkár kint beszélget honfitársaival, én bevonulok házigazdánkkal, Toeso Petkovval a szobába. Elmondja, hogyan is gazdálkodnak a bulgárok. Egy-egy kert átlagosan 25—30 holdból

áll. Az övé 36 hold. Elképzelhetőenül magas bért fizetek ezért a silány homokért: holdanként négy és félmétermázsza búzát kérnek. Minden kertben 10—15 bolgár kertész dolgozik, még pedig közös számlára. Egyikük parancsnokol valamennyi fölött és ezt jó magyar szóval *dazdának* nevezik. A gazda irányítja az egész munkát és mindenki köteles feltétlenül engedelmessé válni neki.

A kertészek csak tavasztól őszig tartózkodnak Magyarországon, ősszel az osztozkodás után visszamennek családjukhoz Bulgáriába. Csak a gazda marad állandóan a földön és az ő nevére szól is a bérleti szerződés. Ilyenkor likvidálják az egész szövethetkezetszerű számadást és osztozkodnak. Helyesebben osztozkodnának, ha volna miből. De majd erről későbbben.

Toeso Petkov negyven év körüli férfi, lesült arccal, rövid bajuszszal. Roppant komolyan, csendesen beszél. Olyan munka képe bontakozik ki előttem, mely az

ember teljesítőképességének és szorgalmának, az igénytelenségnek és becületességnek igazán szuperlatívuszát jelenti. Különösen tavasszal, március, április és május hónapokban alig alusznak három-négy órát. Egész nap kint vannak a földeken, végzik a nagy szakértelmet megkövetelő, de amellet hihetetlenül fárasztó munkát és úgyszólván egész éjjel a rengeteg melegágyakat gondozzák. Egy-egy kertben annyi a melegágy, hogy összes területük pár holdat tesz ki.

A táplálékuk az elképzelhető legprimitívebb. Úgyszólván sohasem esznek húst. Tartanak egy közös főzőnőt, aki naponta egyszer valami meleg levest főz részükre, de azt is csak akkor fogyaszthatják el, ha a munka megengedi. Máskülönben egész éven hagyman és kenyéren, vagy uborkán és kenyéren élnek. Vasárnapot és ünnepnapot, különösen az év első felében, egyáltalában nem ismernek, vendéglőbe, kocsmába pedig sohasem járnak.

Egy belügyminiszteri rendelet és az embertelen uzsora tönkreteszi a bulgár telepeseket

Petkovra az idén húszmillió korona adót vetettek ki. Arra a Petkovra, aki úgyszólván egész évben nem eszik húst.

De a legnagyobb baj a hitelkérés. Tavasszal rendkívül nagy kiadásai vannak a veteményezés-sel, magbeszerzéssel, trágyázással

és egyebekkel kapcsolatosan es vszont úgyszólván semmi bevételük nincs. Üzemüknek a fentartására így mindig szükségük van ker-tenként körülbelül száz millió ko-rona átmeneti hitelre. Miután a föld nem az övéké, csak bérlik, a bankok azt mondják, hogy nincs fedezet és nem adnak kölcsönt. Így lelketlen uzsorásokhoz kény-telenek fordulni és

heti 3 százalékon alul nem jut-nak kölcsönhöz. Ez pedig száz-ötven százalékos kamatnak fe-lél meg, amennyit semmi kö-rülmények közt kihozni a föld-ből nem tudnak.

Az óriási kamatok, az érthetet-lenül magas adók és a felsorolt okok eredménye, hogy bár gyom-rukon spórolták meg azt, amit emberileg egyáltalában megspó-rolni lehetett, lehetetlen helyeken laknak és bár a szó betűszerinti értelmében emberfeletti kitartással dolgoztak, most a legtöbbnek an-nyi pénze sincs, hogy hazautaz-hasson. Hozzjárult ehhez még a földbérnek szintén az uzsorát megközelítő magassága, minthogy az átlagos egy métermázsával szemben tízévi szerződéssel négy és fél métermázsra búza évi bért fi-zetnek holdanként. Panaszkodik a trágya drágaságáról, mert szállítási költségeken kívül 10.000 ko-ronába kerül egy métermázs trá-gya. Már pedig Petkov a maga *harminchat holdjára évenként két-száz vagon trágyát használ fel*, nem számítva azt, hogy neki ma-gának is van két pár lova, tehene, borja és ezt a trágyát is földjeire teregeti.

Visszamennek Bulgáriába a tönkrement kertészek

Délután sorra jártam az összes telepeket. Mindenütt ugyanazokat a panaszokat hallottam, amelye-ket Petkov is elmondott. A leg-több helyen annyira tönkrementek az elbírhatalan terhek alatt,

hogy nemcsak nincs miből osztoz-kodniok, hanem *száz-kétszázmilliós veszteségeik vannak telepenként.* Letörtén, csendesen beszélnek. A legtöbbnek az a terve, hogy a fel-szereléseket eladva, kifizetik az adósságaikat és azután mennek vissza Bulgáriába. Őket Magyar-országra nem a bulgáriai munka-nélküliség hozta, mert munkanél-küliség nincsen Bulgáriában. A hosszú háború és következményei annyira megritkították Bulgária férfilakosságát, hogy munkaalka-lom bőven van.

Szinte befejező csapásként érte szegényeket a szombati dér is. Be-láthatatlan paprikatáblákat tett tönkre. *Mindegyik telepen körül-belül másfél vagon zöldpaprika vált egy éjszaka alatt használha-tatlanná.* Még takarmánynak sem lehet felhasználni, mert egyetlen egy állat sem eszi meg.

Este *Petkovnál* résztvettem a vacsorán. Körülültük az asztalt és közös tálból kanalaztuk a „ki-szemő lékó“-t. (A Pesten kapható úgynevezett joghurt kellemes íze meg sem közelíti ezt az eredeti ki-adását.) Némán ültünk az asztal körül, valami közös bánat és elke-seredés fojtotta valamennyibe a szót.

Kormányintervencióra volna szükség

Sötét volt már, amikor visszako-csiztunk a Szilágyi-telepre. Nem

sokkal a mi elindulásunk utánra volt kontemplálva azoknak a ko-csisoroknak az elindulása is, ame-lyek tizenegykor éjjel indulnak el innen, hogy reggelre Pestre száll-ítsák a dunaparti piacra a zöldsé-get.

Ha valami sürgős intervenció nem történik, a bolgárok vissza-vándorlása katasztrófálisan fogja sújtani a főváros és a vidéki vá-rosok ellátását, de meg fogja érez-ni a külkereskedelmünk is. Az a zöldség, paprika és egyéb konyha-kerti növény, amelyet Linzben, Bécsben, Münchenben, sőt Berlin-ben fogyasztanak, azt mind a Ma-gyarországi bolgár kertészek száll-ítják oda.

Egy kis jóakarattal meg lehetne oldani ezt a kérdést. A Nemzeti Bank vehetné kezébe hitelügyü-ket, mert a Bolgár Nemzeti Bank nem zárkózik el attól, hogy eset-leg garanciát vállal az ő adóssá-gaikért. Az idegenek ittartózkodá-ról szóló belügyminiszteri rende-fetet legalább a bolgárokra vonat-kozólag enyhíteni kellene és az adókat is jóakarattal revízió alá kellene venni s az igazságnak megfelelően csökkenteni. A bolgár kertészek fontos gazdasági ténye-zőt képeznek hazánkban és oktatói szerepük sem megvetendő. Egy kis jóakarattal, megértéssel és törő-déssel feltétlenül meg lehetne az ő katasztrófális összeomlásukat aka-dályozni és ezt a fontos termelési faktort életben tartani.

Mikes Ferenc.